

Afgørelser – Reg. nr.: 02070.01

Fredningen vedrører: Sønder Omme Kirke

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet

21-09-1953

Kendelser

Deklarationer

FREDNINGSNÆVNET>

211/3-53

matr. nr. la Kirkeby,

Sdr. Omme sogn.

Anmelder:

Fredningsnævnet for

Vejle amt.

Stempel- og gebyrfri i h.t. § 33

i l. nr. 140 af 7. maj 1937.

Fredningsdeklaration.

For at bidrage til at værne om Sønder Omme kirkes frie beliggenhed indgår Sdr. Omme menighedsråd herved på, at nedennævnte areal af præstegårdens ejendom matr. nr. 1 a af Kirkeby^{by}, Sdr. Omme sogn, fredes som nedenfor anført:

Arealet udgør den del af matr. nr. 1 a Kirkeby, der er beliggende vest for kirken og begrænset af matr. nr. 1 z, 1 y, 1 be af Kirkeby og den langs kirkegårdens vestlige skel førende offentlige vej, og den del, der er beliggende øst for kirkegården og begrænset af jernbanelegemet mod nord, Sigbækken mod øst og landevejen Vejle-Ringkøbing mod syd.

Fredningen har følgende omfang:

Arealerne må ikke bebygges eller beplantes. Der må ikke anbringes transformatorstationer, telefon- eller telegrafmaster, skure, udsalgsboder, vogne til beboelse eller lignende skønhedsforringende genstande.

For fredningen ydes intet vederlag.

Denne fredningsdeklaration må tinglyses på ejendommen matr. nr. 1 a af Kirkeby^{by}, Sønder Omme sogn og de matr. nre., i forbindelse med hvilke den er noteret som samlet ejendom.

Påtaleretten tilkommer fredningsnævnet for Vejle amt og menighedsrådet for Sdr. Omme sogn hver for sig.

Menighedsrådet for Sønder Omme sogn, den 21/9 1953.

p. m. v.

Poul Olesen. D. Danielsen.

K. Olesen Knudsen
formand.

G. Frandsen. Aksel Bruun

C. A. Frederiksen. K. Søndergaard.

Lisbeth Elvie Pedersen.

Marie Søndergaard.

Landinspektørene

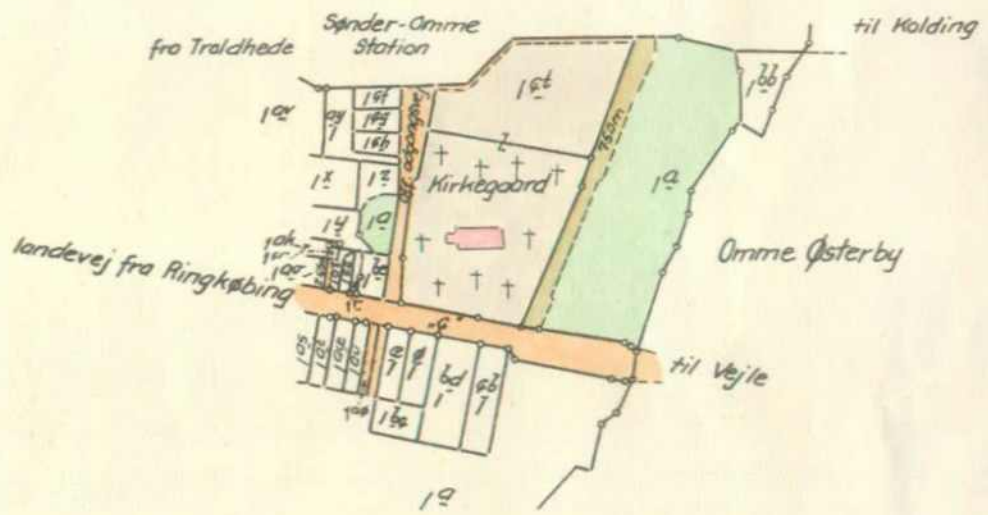
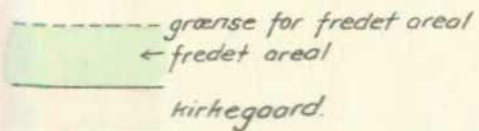
Jens Bo & Sv. Ladegaard

Vejle - telf. 3266

j.nr. 47/50.

Nord.

Signatur:

Terræn omkring

Sønder-Omme Kirke

By: Kirkeby

Sogn: Sønder-Omme

Herred: Nørvang

Amt: Vejle.

Udfærdiget i anledning af fredning af areal omkring kirken.

Vejle i maj 1954.

Jens Bo
 landinspektør.

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 02070.01

Dispensationer i perioden: 11-03-2002 - 19-11-2002

SCANNET

FREDNINGSNÆVNET

FOR

RIBE AMT

J.nr. 29/01

Fredningsnævnet har modtaget en ansøgning af 28. november 2001 fra Grindsted kommune om dispensation til at udvide østfløjen på Sønder Omme skole med en 7 meter lang tilbygning med facade mod Kirke Allé og i forlængelse af skolens østfløj. Det fremgår af en beliggenhedsplan, som er vedlagt ansøgningen, at tilbygningen skal opføres vestnordvest for Sønder Omme kirke på ejendommen matr. nr. 1 a Kirkeby By, Sønder Omme. Denne ejendom, der er beliggende dels øst dels vest for Sønder Omme kirke, blev fredet ved en deklaration, tinglyst den 9. februar 1950. Det fremgår af deklarationen, at det var formålet med fredningen af arealerne omkring Sønder Omme kirke at sikre kirkens frie beliggenhed. Det fremgår af en påtegning af 21. september 1953 på deklarationen, at de fredede arealer ikke må bebygges eller beplantes, samt at fredningsnævnet og menighedsrådet for Sønder Omme hver for sig er påtaleberettigede. Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, hvorvidt der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 og påtaleretten kan meddeles dispensation til byggeriets gennemførelse.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 1. marts 2002 og har besluttet at meddele Grindsted kommune dispensation og samtykke i medfør af påtaleretten til gennemførelsen af projektet til udvidelsen af Sønder Omme skole.

Sagens baggrund:

Fredningen af Sønder Omme kirkes omgivelser blev gennemført i 1950 og tinglyst den 9. februar 1950 på ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby by, Sønder Omme. I deklarationen er det fredede areal beskrevet således:

"Arealet udgør den del af matr. nr. 1a, Kirkeby, der er beliggende vest for kirken og begrænset af matr. nr. 1z, 1y, 1be af Kirkeby og den langs kirkegårdens vestlige skel førende offentlige vej, og den del, der er beliggende øst for kirkegården og begrænset af jernbaneløbet mod nord, Sigbækken mod øst og landevejen Vejle-Ringkøbing mod syd."

Det fremgår af en påtegning af 21. september 1953 på deklarationen, at:

"Arealet må ikke bebygges eller beplantes. Der må ikke anbringes transformatorstationer, telefon- eller telegrafmaster, skure, udsalgsboder, vogne til beboelse eller lignende skønhedsforringende genstande.

For fredningen ydes intet vederlag.

Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 2001 - 12119-0001
Akt. nr. 13

Denne fredningsdeklaration må tinglyses på matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme Sogn og de matr. nre. i forbindelse med hvilke den er noteret som en samlet ejendom.

Påtaleretten tilkommer fredningsnævnet for Vejle Amt og menighedsrådet for Sdr. Omme Sogn hver for sig.

Menighedsrådet for Sdr. Omme Sogn den 21. 09. 1953."

I brevet af 28. november 2001, hvorved Grindsted kommune har ansøgt fredningsnævnet om dispensation til udvidelsen af Sønder Omme skole, har kommunen oplyst, at tilbygningens ydervægge skal opføres i røde teglsten og taget lægges af røde tagsten, svarende til de teglsten og tagsten, der er anvendt til den eksisterende skolebygning, og at facaden mod kirken udføres uden vinduer.

Grindsted kommune har taget en række fotografier af Sønder Omme kirkes omgivelser og af bygningerne langs Kirke Allés vestside samt udarbejdet et rids, som viser disse bygningers beliggenhed i forhold til kirken. Det fremgår af fotografierne og ridset, at kirkegårdens vestskel forløber langs Kirke Allés østside, og at der på vestsiden af Kirke Allés udmunding i Hovedgaden, der forløber øst-vest syd for kirken, er opført en to etagers bygning med høj tagrejsning. Bygningens facade mod Kirke Allé er cirka 20 meter lang. Bygningen ligger på ejendommen matr. nr. 1be Kirkeby By, Sønder Omme. Umiddelbart nord herfor ligger ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, der er udlagt til parkeringsplads, som er ca. 38 meter lang og 13 meter dyb. Parkeringspladsen afgrænses mod vest af Sønder Omme skoles skolegård, der er afskærmet af en rød murstens mur. Skolens vestfløj er en toetagers bygning. Skolens østfløj, der ligeledes er en toetagers bygning, er opført på ejendommen matr. nr. 1z Kirkeby By, Sønder Omme, umiddelbart nord for parkeringspladsen og har en cirka 25 meter lang facade langs Kirke Allé. På østfløjens gavl mod parkeringspladsen er en større, flerfarvet gavldekoration. Østfløjens tag er afvalmet.

Med kommunens ansøgning fulgte en udtalelse af 21. november 2001 fra Ribe Stift om projektet. I udtalelsen har stiftet blandt andet anført:

"I almindelighed er Stiftsøvrigheden ikke sindet at anbefale dispensationer fra Exner-fredninger, idet fredningerne generelt er meget små i udstrækning og væsentlige for at bevare rolige kirkeomgivelser. Formålet i den omhandlede deklaration er at "bidrage til værn om Sønder Omme kirkes frie beliggenhed".

.....

I forvejen er Sønder Omme kirke og kirkegård presset af den i forhold til kirken store skolebygning langs med Kirke Alle. En 7 meter lang tilbygning imod syd vil øge presset, men kun i mindre omfang.

Der er imidlertid ikke noget synderligt udsyn fra kirkegården imod vest og intet indsyn mod kirken vestfra bortset fra en meget kort strækning på Skole Alle. Intet

tyder på, at disse forhold vil kunne ændres i fremtiden.

På denne baggrund har Stiftsøvrigheden intet at erindre imod en dispensation fra Exner-fredningen, der må antages helt at have mistet sin betydning vest for Sønder Omme kirke. Det bemærkes, at den foreslåede tilbygning opføres uden vinduer, men i materialer og profil, herunder taghældning, som den eksisterende skolebygning.

For god ordens skyld henledes opmærksomheden på, at Sønder Omme menighedsråd er tinglyst som påtaleberettiget i henhold til fredningsdeklarationen.

Det må i øvrigt forventes at menighedsrådet retter henvendelse til kommunen vedrørende parkeringsforholdene omkring kirken. Tilbygningen vil mindske antallet af disponible parkeringspladser vest for kirken, hvilket blandt andet vil være problematisk for gangbesværede kirkegængere....."

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Efter sagens modtagelse anmodede fredningsnævnet i et brev af 12. december 2001 berørte myndigheder om en udtalelse om Grindsted kommunes ansøgning med svarfrist den 15. januar 2002.

I et brev af 19. december 2001 meddelte stiftsøvrigheden fredningsnævnet, at stiftsøvrigheden henholdt sig til sin udtalelse af 21. november s.a. til Grindsted kommune og tilføjede, at stiftsøvrigheden var bekendt med, at menighedsrådet var af den opfattelse, at tilbygningen til skolen var alt for stor og dominerende.

I et brev af 9. januar 2002 har Ribe amt, Plan - og Landskabsafdelingen, udtalt, at amtet ikke har nogen bemærkninger til, at fredningsnævnet meddeler den ansøgte dispensation under forudsætning af, at tilbygningen til skolen opføres i overensstemmelse med det ansøgte, herunder som en direkte forlængelse af den eksisterende bebyggelse, opført i materialer og med en taghældning svarende hertil og uden vinduer mod øst. Amtet har tilføjet, at amtet vil være tilbageholdende med at anbefale yderligere byggeri mv. "på det fredede areal vest for kirken, idet en kirkeomgivelsesfredning det pågældende sted i så fald vil være illusorisk, og idet det i forhold til kirkens omgivelser anses for værdifuldt, at der er et "hul" i facadelinien ud mod Kirke Allé."

Brande-Grene provsti har i et brev af 10. januar 2002 tilsluttet sig de synspunkter, som stiftsøvrigheden har udtrykt i brevet af 21. november 2001 til Grindsted kommune.

Sønder Omme Menighedsråd har i et brev af 14. januar 2002 udtalt sig imod, at fredningsnævnet meddeler dispensation til projektet. Menighedsrådet har anført i brevet:

"En tilbygning til Sdr. Omme Skole er Menighedsrådet inderligt imod, da skolebygningen i forvejen er en bygningskolos set i forhold til kirkebygningen, og en yderligere tilbygning vil gøre dette forhold endnu værre.

Menighedsrådet er i øvrigt af den opfattelse, at fredning af det pågældende areal netop tager udgangspunkt i, at der ikke må bygges på arealet.

Menighedsrådet forstår derfor ikke Stiftsøvrighedens udgangspunkt, hvor man alene tager hensyn til ind- og udsyn, idet ind- og udsyn ikke har ændret sig fra hvad der var på det tidspunkt man foretog fredningen.

Det er derfor samtidig menighedsrådets opfattelse at netop fredningen fandt sted for at man ikke måtte forringe ind- og udsyn i forhold til det der var på dette tidspunkt.

Menighedsrådet skal derfor iht. ovenstående tage kraftig afstand fra en dispensation.

Skulle fredningsnævnet imod forventning alligevel dispensere fra fredningen skal vi anmode om at blive oplyst om eventuelle ankemuligheder.

Skulle fredningsnævnet ønske det, står menighedsrådet til rådighed ved et evt. besøg, eller andre oplysninger".

Fredningsnævnet besluttede herefter, at der skulle foretages besigtigelse, inden nævnet traf afgørelse i sagen.

Besigtigelsen fandt sted den 1. marts 2002. I besigtigelsen deltog for Grindsted kommune, teknisk forvaltning, teknisk chef Steen Jensen, ingeniør Jens Christian Busk, arkitekt Jørn Sørensens og byrådsmedlem Verner Sørensens, for kommunens børne- og ungeforvaltning, afdelingschef Hanne Larsen, byrådsmedlem Elly Christensen og formanden for kulturudvalget Marlene Thomsen, for Sønder Omme kirke og menighedsråd, formanden Nanna Due, sognepræst Elna Lasthein, menighedsrådsmedlemmerne Volmer Jensen, Niels Bak Nielsen, Henning Lilholm, Erly Siggaard Jensen og graver Arne Brunbjerg, for Sønder Omme skole skoleinspektør Tommy Axelsen og teknisk serviceleder Per Nielsen, for Arkitektfirmaet Vintov, som har stået for projekteringen af tilbygningen til skolen, arkitekt Kate Vintov, og for Ribe Stift, stiftsfuldmægtig Brandi Hansen.

Under besigtigelsen forelagde arkitekt Kate Vintov projektet til udvidelsen af Sdr. Omme skole med en tilbygning på 7 meter i længden og med facade mod Kirke Allé. Hun redegjorde for baggrunden for projektet og valget af den løsning til udvidelse af skolen, som fredningsnævnet skal tage stilling til. Hun oplyste blandt andet, at elevantallet er stigende i Sønder Omme skole. Det er derfor nødvendigt på grund af pladsmangel at ændre skolens indskolingsafsnit, som omfatter skolens yngste klasser til og med 3. klasse. Hun har i forbindelse med projekteringen af udvidelsen af skolen undersøgt, om udvidelsen af skolen kan foretages andre steder end på det foreslåede sted; hun har på baggrund af sine vurderinger konkluderet, at det er mest hensigtsmæssigt at udvide skolen med en nordsyd-orienteret forlængelse af skolens østfløj ud mod Kirke Allé, hvor skolens yngste årgange skal være. Hun har i projektet opdelt tilbygningsafsnit og etager således, at to klasser deler en etage med hver sit klasseværelse og et fæl-

lesareal mellem klasseværelserne. Det fremgår af det endelige projekt, at tilbygningens facade mod øst ikke skal forsynes med vinduer, fordi bygherren - Grindsted kommune - ønsker, at kirkelige handlinger på kirkegården skal kunne udføres uforstyrret af skolens elever. Arkitekt Kate Vintov har endelig oplyst, at hun har valgt, at tilbygningen skal opføres i røde mursten med et rødt teglstenstag, så skolen kommer til at fremstå som en helstøbt bygningsmasse.

Nanna Due bemærkede, at menighedsrådet protesterer mod projektets gennemførelse, fordi det vil gå ud over indsigten fra vest mod Sdr. Omme kirke. Hun oplyste, at Sønder Omme skoles østfløj blev opført i 1953. Dette byggeri medførte et øget pres på kirkens omgivelser, fordi østfløjen er et stort bygningsværk. Det daværende menighedsråd ønskede at forhindre, at der også blev bygget på ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme, fordi et byggeri på dette sted ville øge presset yderligere på kirkens omgivelser. Menighedsrådet udvirkede derfor, at betydningen af Exner-fredningen, der er fra 1950, blev understreget ved en deklaration, der blev tinglyst på ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme, om, at denne ejendom ikke måtte bebygges. Menighedsrådet er påtaleberettiget ifølge deklarationen. Grindsted kommune har i de snart 50 år, der er gået, siden deklarationen blev underskrevet og tinglyst, respekteret den aftale, der ligger i deklarationen. Hun kritiserede, at stiftsøvrigheden har afgivet udtalelse, uden at stiftsøvrigheden har forelagt sagen for menighedsrådet. Fredningsnævnet bør ved vurderingen af dispensationsansøgningen tage i betragtning, at kirkens indgang, der er i tårnummet, vender ud mod Kirke Allé, og at skolen kommer endnu tættere på kirken, såfremt fredningsnævnet tillader projektets gennemførelse.

Stiftsfuldmægtig Brandi Hansen bemærkede overfor menighedsrådets repræsentanter, at der ikke er noget udsyn fra kirkegården mod vest på grund af de høje bygninger, der er opført vest for Kirke Allé, og at der slet ikke er noget indsyn herfra mod kirken. Fredningen af matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme, har derfor udspillet sin rolle. Stiftsfuldmægtig Brandi Hansen tilføjede, at stiftsøvrigheden ikke har pligt til at forelægge en sag for menighedsrådet, inden stiftsøvrigheden afgiver sin udtalelse. Stiftsøvrigheden kan, som anført i brevet til Grindsted kommune, fortsat tiltræde, at fredningsnævnet giver dispensation til byggeriets gennemførelse.

De øvrige mødte havde lejlighed til at udtale sig.

Niels Bach Nielsen tilføjede på menighedsrådets vegne, at fredningen af Sønder Omme kirkes omgivelser gøres illusorisk, såfremt fredningsnævnet tillader byggeriets gennemførelse.

Volmer Jensen bemærkede supplerende, at det må påhvile myndighederne at værne kirkerne blandt andet ved at sikre, at kirkernes omgivelser er harmoniske. Dette synspunkt taler for, at området vest for kirken bør saneres for uhensigtsmæssigt og dårligt vedligeholdt byggeri.

Erly Siggaard Jensen anførte, at det må gøre indtryk på myndighederne, at menighedsrådet er enig i protesten mod kommunens projekt til udvidelse af skolen på det foreslåede sted. Skolen dækker et større areal, der ikke er fuldt udbygget. Det må derfor være muligt at opføre tilbygningen et andet sted indenfor skolens område.

Afdelingschef Hanne Larsen oplyste, at menighedsrådet rettede henvendelse til kommunen

under projekteringen af skoleudvidelsen, fordi menighedsrådet ønskede et skitseforslag, der viste en tilbygning med vinduer i facaden mod Kirke Allé.

Arkitekt Kate Vintov bemærkede, at hun under arbejdet med projektet vurderede hele det område, hvor skolen ligger. Hun konkluderede på baggrund af denne vurdering, at det er mest hensigtsmæssigt - også i relation til de funktioner og aktiviteter, der skal ske i tilbygningen - at den opføres på det foreslåede sted.

Marlene Thomsen oplyste supplerende, at kommunen har valgt at opføre tilbygningen på ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme, fordi skolens ledelse ønsker tilbygningen opført på dette sted.

Sognepræst Elna Lasthein tilføjede, at fredningsdeklarationen fra 1953 blev aftalt, fordi menighedsrådet ville sikre sig, at der ikke blev opført yderligere bygninger på Kirke Allés vestside. Der var ikke dengang tvivl om deklarationens baggrund og rækkevidde. Da menighedsrådet fik forelagt projektet til udvidelsen af skolen, var menighedsrådet ikke klar over, at der var tinglyst en fredningsdeklaration på ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme. Såfremt menighedsrådet havde været bekendt hermed, havde menighedsrådet allerede dengang opponeret mod projektet.

Arkitekt Kate Vintov anførte heroverfor, at menighedsrådets indsigelser naturligvis ville være indgået i hendes overvejelser om projektet, men hun ville ikke være nået til en anden løsning på skolens pladsproblemer end den løsning, det foreliggende forslag er udtryk for. Hun havde allerede i det oprindelige projekt skitseret en tilbygning uden vinduer i facaden mod Kirke Allé. Da menighedsrådet ønskede en skitse med vinduer i facaden mod øst, udarbejdede hun en skitse med vinduer i bygningens østfacade. Hun har under arbejdet også måttet tage visse økonomiske hensyn, idet en anden placering af tilbygningen inden for skolens område vil kræve en omstrukturering i skolens organisation med en fordyrelse af projektet til følge.

Menighedsrådets medlemmer bemærkede heroverfor, at økonomiske hensyn ikke bør være afgørende for valget af placeringen af tilbygningen, idet der bør tages et væsentligt hensyn til kirkens omgivelser.

Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse:

Fredningsnævnet skal tage stilling til, om der med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 50 kan gives Grindsted kommune dispensation til projektets gennemførelse, og om fredningsnævnet som den ene af de påtaleberettigede ifølge deklarationen fra 1953 kan give samtykke til byggeriets gennemførelse.

Fredningsnævnet bemærker i relation til Exnerfredningen:

Der er på størstedelen af strækningen mellem Hovedgaden og den nedlagte stationsbygning for enden af Kirke Allé opført bygninger. På Kirke Allés vestside umiddelbart over for kirken er opført en hjørneejendom med to etager og en tagetage og længere mod nord på alléens vestside en markant skolebygning med to fulde etager og en tagetage. Tilbagetrukket fra Kirke Al-

lé ligger de øvrige skolebygninger. Alle disse bygninger hindrer udsynet fra kirken og kirkegården mod vest, men tillige indsigten fra vest mod kirken. Fredningsnævnet kan derfor tiltræde, at Exner-fredningen af ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme, i realiteten er illusorisk og ikke lever op til intentionerne bag de fredninger af kirkernes omgivelser, der blev gennemført i slutningen af 1940'erne og i 1950'erne. Det er derfor fredningsnævnets opfattelse, at ingen hensyn taler imod, at fredningsnævnet meddeler dispensation til projektets gennemførelse under forudsætning af, at tilbygningen opføres i røde teglsten uden vinduer i bygningens østfacade, og at taget udføres i røde tagsten, således at der opnås harmoni med de eksisterende skolebygninger.

Fredningsnævnet bemærker i relation til deklARATIONEN, dateret den 21. september 1953:

Denne deklARATION må efter fredningsnævnets opfattelse forstås på baggrund af Exnerfredningen og intentionerne bag disse fredninger af kirkernes omgivelser. Det kan som ovenfor anført lægges til grund, at der er opført markante og høje toetagers bygninger langs Kirke Allés vestside umiddelbart over for kirken. Det kan endvidere lægges til grund, at disse bygninger var eller blev opført senest samtidig med deklARATIONENS oprettelse. På denne baggrund og uanset formålet med deklARATIONEN finder fredningsnævnet af de grunde, som er anført ovenfor, at fredningsnævnet som påtaleberettiget ifølge deklARATIONEN vil forfølge et usagligt formål ved med hjemmel i deklARATIONEN at nægte samtykke til projektets gennemførelse. Fredningsnævnet meddeler derfor som påtaleberettiget ifølge deklARATIONEN tillige samtykke til, at der må opføres en tilbygning til Sønder Omme skole på ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af Sønder Omme kirkes menighedsråd, Brande - Grene Provsti, Ribe Stiftsøvrighed, Grindsted kommune, Ribe amtskommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Skov- og naturstyrelsen, lokale foreninger og andre, som har en væsentlig interesse i afgørelsen.

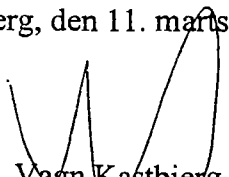
Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til naturklagenævnet.

Anlægsarbejdet må derfor ikke sættes i gang, før klagefristen er udløbet.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før klagen er færdigbehandlet og afgørelsen stadfæstet af naturklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Esbjerg, den 11. marts 2002.

Vagn Kastbjerg,
formand.

23 APR 2002

SCANNET

FREDNINGSNÆVNET
FOR
RIBE AMTRolfsgade 94,
Postboks 60,
6701 Esbjerg.

Tlf.: 7913 6677

J. nr.: 29/2001

Naturklagenævnet,
Frederiksborggade 15,
1360 København K.Klage over afgørelse, truffet den 11. marts 2002, af Fredningsnævnet for Ribe amt.

Ved afgørelse, truffet den 11. marts 2002, og afsendt til de klageberettigede samme dag gav Fredningsnævnet for Ribe amt Grindsted kommune dispensation fra en Exner-fredning, tinglyst den 9. februar 1950 på ejendommen matr. nr. 1 a Kirkeby, Sønder Omme, til at udvide østfløjen på Sønder Omme skole med en 7 meter lang tilbygning med facade mod Kirke Allé og overfor Sønder Omme kirke. Ved samme afgørelse meddelte fredningsnævnet som påtaleberettiget i henhold til deklARATION, tinglyst den 21. september 1953, på samme ejendom samtykke til byggeriets gennemførelse.

Advokat Benny Thomsen, Grindsted, har ved brev af 5. april 2002, modtaget pr. telefax og almindeligt brev den 8. april 2002 klaget over fredningsnævnets afgørelse.

Klageskrivelserne med bilag videresendes til Naturklagenævnet, idet jeg tillige vedlægger bekræftet udskrift af fredningsnævnets forhandlingsprotokol vedrørende møde afholdt den 1. marts 2002, bekræftet udskrift af fredningsnævnets afgørelse i sagen samt de originale bilag, der blev fremlagt på mødet den 1. marts d.a.

Fredningsnævnet har samtidig hermed orienteret Ribe Stiftsøvrighed, Brande-Grene Provsti, Sønder Omme menighedsråd, Grindsted kommune, Ribe amt, Plan- og landskabsafdelingen, Danmarks Naturfredningsforening, Skov - og Naturstyrelsen, Friluftsrådet og Danmarks Ornitologiske Forening om klagen.

Esbjerg, den 22. april 2002.

På fredningsnævnets vegne

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 2001 - 1211/9-0001
Akt. nr. ~~BH~~

P. Hald Andersen

14

NATURKLAGENÆVNET

Frederiksborggade 15, 1360 København K

Tlf.: 3395 5700

Fax: 3395 5769

X.400: S=nkn; P=sdr; A=dk400; C=dk

E-mail: nkn@nkn.dk

19 NOV. 2002

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
29 NOV. 2002

J.nr.: 97-121/550-0010
ILJ

Afgørelse

i sagen om opførelse af tilbygning til Sønder Omme Skole
i Grindsted Kommune, Ribe Amt.

Fredningsnævnet for Ribe Amt har den 11. marts 2002 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddelt Grindsted Kommune dispensation fra fredningen af Sønder Omme Kirkes omgivelser til gennemførelse af projekt til udvidelse af Sønder Omme Skole på matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, og samtykke i medfør af påtaleretten ifølge fredningsdeklarationen. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af Sønder Omme Kirkes Menighedsråd.

Redegørelse for sagen

Grindsted Kommune ønsker at opføre en 7 m lang tilbygning til Sønder Omme Skole med facade mod Kirke Allé og i forlængelse af skolens østfløj. Tilbygningen skal opføres vestnordvest for Sønder Omme Kirke på en del af matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, der er omfattet af en fredningsdeklaration (en såkaldt provst Exner-fredning) af 21. september 1953, der er tinglyst den 9. februar 1956.

Formålet med fredningen er at bidrage til at værne om kirkens frie beliggenhed. I fredningsdeklarationen bestemmes:

"Arealet udgør den del af matr. nr. 1a Kirkeby, der er beliggende vest for kirken og begrænset af matr. nr. 1z, 1y, 1be af Kirkeby og den langs kirkegårdens vestlige skel førende offentlige vej, og den del, der er beliggende øst for kirkegården og begrænset af jernbanelegemet mod nord, Sigbækken mod øst og landevejen Vejle-Ringkøbing mod syd.

Fredningen har følgende omfang:

Areaerne må ikke bebygges eller beplantes. Der må ikke anbringes transformatorstationer, telefon- eller telegrafmaster, skure, udsalgsboder, vogne til beboelse eller lignende skønhedsforringende genstande.

For fredningen ydes intet vederlag.

Denne fredningsdeklaration må tinglyses på ejendommen matr.nr. 1a af Kirkeby by, Sønder Omme sogn og de matr. nre., i forbindelse med hvilke den er noteret som samlet ejendom.

Påtaleretten tilkommer fredningsnævnet for Vejle Amt og menighedsrådet for Sønder Omme sogn hver for sig."

På den del af matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, der er omfattet af fredningen, og som ligger vest for kirken, er et ca. 38 m langt og 13 m dybt areal udlagt til parkeringsplads. [Arealet, der oprindeligt var del af præstegårdens ejendom, er den 29. juni 1998 af Grindsted Kommune optaget som offentlig vej, approberet af Kort- og Matrikelstyrelsen den 8. februar 1999.] Parkeringspladsen afgrænses mod vest af Sønder Omme Skoles skolegård, der er afskærmet af en rød murstensmur. Skolens vestfløj er en toetagers bygning. Skolens østfløj, der ligeledes er en toetagers bygning, er opført på ejendommen matr.nr. 1z Kirkeby By, Sønder Omme, umiddelbart nord for parkeringspladsen og har en ca. 25 m lang facade langs Kirke Allé. Østfløjens tag er afvalmet.

Grindsted Kommune har oplyst, at tilbygningens ydervægge skal opføres i røde teglsten og taget lægges af røde tagsten, svarende til de teglsten og tagsten, der er anvendt til den eksisterende skolebygning. Ydervæg mod øst (mod kirken) udføres uden vinduer.

Ansøgningen er begrundet med, at elevantallet er stigende i Sønder Omme Skole. Det er derfor nødvendigt på grund af pladsmangel at ændre skolens indskolingsafsnit, som omfatter skolens yngste klasser til og med 3. klasse. Det er ifølge arkitekten undersøgt i forbindelse med projekteringen, om udvidelsen kan foretages andre steder end på det foreslåede sted. Konklusionen er, at det er mest hensigtsmæssigt at udvide skolen med en nord-sydorienteret forlængelse af skolens østfløj ud mod Kirke Allé, hvor skolens yngste årgange skal være. Tilbygningens facade mod øst skal ikke forsynes med vinduer, fordi kommunen ønsker, at kirkelige handlinger på kirkegården skal kunne udføres uforstyrret af skolens elever. En anden placering af tilbygningen inden for skolens område vil kræve en omstrukturering i skolens organisation med en fordyrelse af projektet til følge.

Ribe Stift har over for fredningsnævnet henholdt sig til sin udtalelse til Grindsted Kommune vedrørende det ansøgte, hvori det udtales:

"I almindelighed er Stiftsøvrigheden ikke sindet at anbefale dispensationer fra Exner-fredninger, idet fredningerne generelt er meget små i udstrækning og væsentlige for at bevare rolige kirkeomgivelser. Formålet i den omhandlede deklARATION er at "bidrage til værn om Sønder Omme kirkes frie beliggenhed".

Man har besigtiget det omhandlede areal.

I forvejen er Sønder Omme kirke og kirkegård presset af den i forhold til kirken store skolebygning langs med Kirke Alle. En 7 meter lang tilbygning imod syd vil øge presset, men kun i mindre omfang.

Der er imidlertid ikke noget synderligt udsyn fra kirkegården imod vest og intet indsyn mod kirken vestfra bortset fra en meget kort strækning fra Skole Alle. Intet tyder på, at disse forhold vil kunne ændres i fremtiden.

På den baggrund har Stiftsøvrigheden intet at erindre imod en dispensation fra Exner-fredningen, der må antages helt at have mistet sin betydning vest for Sønder Omme kirke.

.

For god ordens skyld henledes opmærksomheden på, at Sønder Omme Menighedsråd er tinglyst som påtaleberettiget i henhold til fredningsdeklARATIONEN.

."

Det oplyses over for fredningsnævnet, at stiftsøvrigheden er bekendt med, at menighedsrådet er af den opfattelse, at tilbygningen til skolen er alt for stor og dominerende.

Brande-Grene provsti har tilsluttet sig de synspunkter, som stiftsøvrigheden har udtrykt over for Grindsted Kommune.

Ribe Amt har udtalt, at amtet ingen bemærkninger har til, at fredningsnævnet meddeler den ansøgte dispensation under forudsætning af, at tilbygningen til skolen opføres i overensstemmelse med det ansøgte, herunder som en direkte forlængelse af den eksisterende bebyggelse, opført i materialer og med en taghældning svarende hertil og uden vinduer mod øst. Det tilkendegives, at amtet vil være tilbageholdende med at anbefale yderligere byggeri mv. på det fredede areal vest for kirken, idet en kirkeomgivelsesfredning det pågældende sted i så fald vil være illusorisk, og idet det i forhold til kirkens omgivelser anses for værdifuldt, at der er et "hul" i facadelinien ud mod Kirke Allé.

Sønder Omme Menighedsråd har taget kraftig afstand fra, at der meddeles dispensation til projektet. Skolebygningen er i forvejen en bygningskolløs set i forhold til kirkebygningen, og en yderligere tilbygning vil gøre dette forhold endnu værre.

Efter menighedsrådets opfattelse tager fredning af det pågældende areal netop udgangspunkt i, at der ikke må bygges på arealet. Menighedsrådet forstår derfor ikke stiftsøvrighedens udgangspunkt, hvor man alene tager hensyn til ind- og udsyn, idet ind- og udsyn ikke har ændret sig fra det tidspunkt, hvor man foretog fredningen. Efter menighedsrådets opfattelse fandt fredningen netop sted for at man ikke måtte forringe ind- og udsyn i forhold til forholdene på dette tidspunkt.

Menighedsrådet har endvidere over for fredningsnævnet anført, at det ved vurderingen af dispensationsansøgningen bør tages i betragtning, at kirkens indgang, der er i tårnrummet, vender ud mod Kirke Allé, og at skolen kommer endnu tættere på kirken, såfremt fredningsnævnet tillader projektets gennemførelse. Skolen dækker et større areal, der ikke er fuldt udbygget. Det må derfor være muligt at opføre tilbygningen et andet sted inden for skolens område.

Fredningsnævnet har i afgørelsen bemærket i relation til fredningen:

"Der er på størstedelen af strækningen mellem Hovedgaden og den nedlagte stationsbygning for enden af Kirke Allé opført bygninger. På Kirke Allés vestside umiddelbart over for kirken er opført en hjørneejendom med to etager og en tagetage og længere mod nord på alléens vestside en markant skolebygning med to fulde etager og en tagetage. Tilbagetrukket fra Kirke Allé ligger de øvrige skolebygninger. Alle disse bygninger hindrer udsynet fra kirken og kirkegården mod vest, men tillige indsigten fra vest mod kirken. Fredningsnævnet kan derfor tiltræde, at Exnerfredningen af ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme, i realiteten er illusorisk og ikke lever op til intentionerne bag de fredninger af kirkernes omgivelser, der blev gennemført i slutningen af 1940'erne og i 1950'erne. Det er derfor fredningsnævnets opfattelse, at ingen hensyn taler imod, at fredningsnævnet meddeler dispensation til projektets gennemførelse under forudsætning af, at tilbygningen opføres i røde teglsten uden vinduer i bygningens østfacade, og at taget udføres i røde tagsten, således at der opnås harmoni med de eksisterende skolebygninger."

Klagen til Naturklagenævnet

Klageren, Sønder Omme Menighedsråd, har henvist til det over for fredningsnævnet anførte i forbindelse med sagens behandling, og har yderligere påpeget, at fredningen af det omhandlede areal fandt sted på et tidspunkt, hvor de bygninger vest for kirken, man henviser til i kendelsen, allerede var opført. Om den historiske baggrund for fredningsdeklarationen oplyses, at den del af matr.nr. 1a, der påregnes taget i anvendelse til bebyggelse/udvidelse af en skolefløj, inden fredningen blev gennemført, og inden skolens østfløj blev opført, henlå med lav beplantning, primært med det formål at sikre kirkens frie beliggenhed og dermed udsynet fra kirken og indsigten fra vest mod kirken i videst muligt omfang. Den lave bevoksning blev fjernet og arealet blev planeret med henblik på anvendelse til parkeringsplads med menighedsrådets tilladelse under den udtrykkelige forudsætning, at pladsen skulle fredes og på intet tidspunkt måtte bebygges. Som en følge heraf blev arealet pålagt den i sagen omhandlede fredningsservitut, hvor det udtrykkeligt er indskærpet, hvilket omfang fredningen har. Endvidere er der tillagt såvel fredningsnævnet som menighedsrådet påtaleret hver for sig. Ud over fredningens generelle karakter er der med andre ord tillagt fredningen en hel konkret betydning baseret på konkrete forhold, der indbefatter, at den bebyggelse, man fra fredningsnævnets side har kunnet konstatere på stedet, rent geografisk også var til stede, da fredningen blev pålagt.

Klageren bemærker, at det bærende element i fredningsnævnets præmisser for tilladelsen til bebyggelse er, at der er opført markante og høje toetagers bygninger langs Kirke Allés vestside umiddelbart over for kirken, og at disse bygninger er medvirkende til, at fredningen er illusorisk og ikke lever op til intentionerne bag de fredninger af kirkens omgivelser, der blev gennemført i slutningen af 1940'erne og i 1950'erne. Ifølge klageren holder argumentationen imidlertid ikke, da disse bygninger allerede var til stede, da fredningen blev pålagt.

Efter klagerens opfattelse er fredningen ikke illusorisk. Fra kirkens vestside er der netop frit udsyn mod vest. Yderligere bebyggelse vil indskrænke dette udsyn (og indsigten). At det frie udsyn begrænser sig til 38 m, forstærker efter klagerens opfattelse behovet for, at fredningen netop ikke gøres illusorisk ved yderligere bebyggelser. De hensyn og ønsker, der i 1953 talte for fredning, er de samme, som med usvækket styrke taler mod fredningens ophævelse i dag:

- De omkringliggende bygninger er ikke blevet flere eller større

- Antallet af kirkegængere ikke blevet mindre - tværtimod
- Menighedsrådets ønske om at sikre det pågældende areal ubebygget er uændret og fortsat en ufravigelig forudsætning for at tillade anden anvendelse af arealet end til lav beplantning.

[Ifølge tinglysningskontoret er der ikke tinglyst fredning eller fredningsdeklaration på ejendommen før 9. februar 1956.

Kortet, som er udfærdiget i anledning af fredningen, er dateret maj 1954, Kirkeministeriets tilladelse til, at der sker fredning af præstegårdsjord, foreligger i august 1955. Det centrale fredningsregister har intet om fredningen før en afskrift af den fredningsdeklaration, der er underskrevet af menighedsrådet for Sønder Omme sogn den 21/9 1953. Denne deklaration svarer til en fra Ribe Amt modtagne fotokopi af genpart af fredningsdeklaration, der er tinglyst 9. februar 1956.

Det må derfor lægges til grund, at den af menighedsrådet den 21. september 1953 underskrevne fredningsdeklaration, som er anmeldt til tinglysning af Fredningsnævnet for Vejle amt og tinglyst den 9. februar 1956, er den eneste gældende. Det er således ikke korrekt som antaget af fredningsnævnet, at den omhandlede ejendom blev fredet ved en deklaration tinglyst den 9. februar 1950.]

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens afgørelse har deltaget 6 af nævnets 10 medlemmer: Lars Busck (formand), Ole Pilgaard Andersen, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Jens Steffensen og Jens Vibjerg.

Naturklagenævnet udtaler:

Efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål. Efter § 50, stk. 2, kan videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1 samt hel eller delvis ophævelse af en fredning kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Efter det af menighedsrådet oplyste skyldes fredningsdeklarationen et ønske om at sikre, at det omhandlede areal forbliver ubebygget, og fredningen var en forudsætning for at tillade en anden anvendelse af arealet end til lav beplantning. Der er da heller ikke opført bebyggel-

se på arealet, efter at fredningsdeklarationen blev vedtaget i 1953 og tinglyst på ejendommen i 1956.

En accept af begrundelsen for at tillade en dispensation, nemlig at fredningen af denne del af matr.nr. 1a med det i dag eksisterende byggeri er illusorisk, vil betyde, at fredningen fra begyndelsen har været illusorisk, og at deklarationen derfor ikke burde have været godkendt af fredningsnævnet.

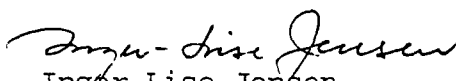
Da fredningsdeklarationen må anses for gældende efter sit indhold, vil en dispensation fra fredningsbestemmelserne til et byggeri, der ikke er bagatelagtigt, være i strid med fredningens formål og vil derfor ikke lovligt kunne meddeles, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, men vil i givet fald forudsætte en ændring eller ophævelse af fredningen.

Vedrørende fredningsnævnets og menighedsrådets påtaleret ifølge fredningsdeklarationen bemærkes, at det i § 2, stk. 3, i lov nr. 219 af 24. maj 1978 om ændring af lov om naturfredning, der trådte i kraft den 1. januar 1979, bestemtes, at bestemmelser om påtaleret i fredningskendelser og -deklarationer efter den tidligere lovgivning samt i overenskomster om fredning, indgået for fredningsnævn, ophæves.

Naturklagenævnet finder ikke, at opførelse af en 7 m lang tilbygning til Sønder Omme Skole på matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, kan anses for en bagatelagtig disposition. En dispensation til det ansøgte byggeri vil derfor være i strid med fredningens formål.

Under hensyn hertil ændres den af Fredningsnævnet for Ribe Amt den 11. marts 2002 meddelte dispensation fra fredningen af Sønder Omme Kirkes omgivelser derfor til et afslag.

På Naturklagenævnets vegne

Inger-Lise Jensen
fuldmægtig

19 NOV. 2002

J.nr.: 97-121/550-0010

ILJ

Afgørelse

**i sagen om opførelse af tilbygning til Sønder Omme Skole
i Grindsted Kommune, Ribe Amt.**

Fredningsnævnet for Ribe Amt har den 11. marts 2002 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddelt Grindsted Kommune dispensation fra fredningen af Sønder Omme Kirkes omgivelser til gennemførelse af projekt til udvidelse af Sønder Omme Skole på matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, og samtykke i medfør af påtaleretten ifølge fredningsdeklarationen. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af Sønder Omme Kirkes Menighedsråd.

Redegørelse for sagen

Grindsted Kommune ønsker at opføre en 7 m lang tilbygning til Sønder Omme Skole med facade mod Kirke Allé og i forlængelse af skolens østfløj. Tilbygningen skal opføres vestnordvest for Sønder Omme Kirke på en del af matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, der er omfattet af en fredningsdeklaration (en såkaldt provst Exner-fredning) af 21. september 1953, der er tinglyst den 9. februar 1956.

Formålet med fredningen er at bidrage til at værne om kirkens frie beliggenhed. I fredningsdeklarationen bestemmes:

"Arealet udgør den del af matr. nr. 1a Kirkeby, der er beliggende vest for kirken, og begrænset af matr. nr. 1z, 1y, 1be af Kirkeby og den langs kirkegårdens vestlige skel førende offentlige vej, og den del, der er beliggende øst for kirkegården og begrænset af jernbanelegemet mod nord, Sigbækken mod øst og landevejen Vejle-Ringkøbing mod syd.

Fredningen har følgende omfang:

Arealerne må ikke bebygges eller beplantes. Der må ikke anbringes transformatorstationer, telefon- eller telegrafmaster, skure, udsalgsboder, vogne til beboelse eller lignende skønhedsforringende genstande.

For fredningen ydes intet vederlag.

Denne fredningsdeklaration må tinglyses på ejendommen matr.nr. 1a af Kirkeby by, Sønder Omme sogn og de matr. nre., i forbindelse med hvilke den er noteret som samlet ejendom.

Påtaleretten tilkommer fredningsnævnet for Vejle Amt og menighedsrådet for Sønder Omme sogn hver for sig."

På den del af matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, der er omfattet af fredningen, og som ligger vest for kirken, er et ca. 38 m langt og 13 m dybt areal udlagt til parkeringsplads. [Arealet, der oprindeligt var del af præstegårdens ejendom, er den 29. juni 1998 af Grindsted Kommune optaget som offentlig vej, approberet af Kort- og Matrikelstyrelsen den 8. februar 1999.] Parkeringspladsen afgrænses mod vest af Sønder Omme Skoles skolegård, der er afskærmet af en rød murstensmur. Skolens vestfløj er en toetagers bygning. Skolens østfløj, der ligeledes er en toetagers bygning, er opført på ejendommen matr.nr. 1z Kirkeby By, Sønder Omme, umiddelbart nord for parkeringspladsen og har en ca. 25 m lang facade langs Kirke Allé. Østfløjens tag er afvalmet.

Grindsted Kommune har oplyst, at tilbygningens ydervægge skal opføres i røde teglsten og taget lægges af røde tagsten, svarende til de teglsten og tagsten, der er anvendt til den eksisterende skolebygning. Ydervæg mod øst (mod kirken) udføres uden vinduer.

Ansøgningen er begrundet med, at elevantallet er stigende i Sønder Omme Skole. Det er derfor nødvendigt på grund af pladsmangel at ændre skolens indskolingsafsnit, som omfatter skolens yngste klasser til og med 3. klasse. Det er ifølge arkitekten undersøgt i forbindelse med projekteringen, om udvidelsen kan foretages andre steder end på det foreslåede sted. Konklusionen er, at det er mest hensigtsmæssigt at udvide skolen med en nord-sydorienteret forlængelse af skolens østfløj ud mod Kirke Allé, hvor skolens yngste årgange skal være. Tilbygningens facade mod øst skal ikke forsynes med vinduer, fordi kommunen ønsker, at kirkelige handlinger på kirkegården skal kunne udføres uforstyrret af skolens elever. En anden placering af tilbygningen inden for skolens område vil kræve en omstrukturering i skolens organisation med en fordyrelse af projektet til følge.

Ribe Stift har over for fredningsnævnet henholdt sig til sin udtalelse til Grindsted Kommune vedrørende det ansøgte, hvori det udtales:

"I almindelighed er Stiftsøvrigheden ikke sindet at anbefale dispensationer fra Exner-fredninger, idet fredningerne generelt er meget små i udstrækning og væsentlige for at bevare rolige kirkeomgivelser. Formålet i den omhandlede deklARATION er at "bidrage til værn om Sønder Omme kirkes frie beliggenhed".

Man har besigtiget det omhandlede areal.

I forvejen er Sønder Omme kirke og kirkegård presset af den i forhold til kirken store skolebygning langs med Kirke Alle. En 7 meter lang tilbygning imod syd vil øge presset, men kun i mindre omfang.

Der er imidlertid ikke noget synderligt udsyn fra kirkegården imod vest og intet indsyn mod kirken vestfra bortset fra en meget kort strækning fra Skole Alle. Intet tyder på, at disse forhold vil kunne ændres i fremtiden.

På den baggrund har Stiftsøvrigheden intet at erindre imod en dispensation fra Exner-fredningen, der må antages helt at have mistet sin betydning vest for Sønder Omme kirke.

.
For god ordens skyld henledes opmærksomheden på, at Sønder Omme Menighedsråd er tinglyst som påtaleberettiget i henhold til fredningsdeklARATIONEN.

."

Det oplyses over for fredningsnævnet, at stiftsøvrigheden er bekendt med, at menighedsrådet er af den opfattelse, at tilbygningen til skolen er alt for stor og dominerende.

Brande-Grene provsti har tilsluttet sig de synspunkter, som stiftsøvrigheden har udtrykt over for Grindsted Kommune.

Ribe Amt har udtalt, at amtet ingen bemærkninger har til, at fredningsnævnet meddeler den ansøgte dispensation under forudsætning af, at tilbygningen til skolen opføres i overensstemmelse med det ansøgte, herunder som en direkte forlængelse af den eksisterende bebyggelse, opført i materialer og med en taghældning svarende hertil og uden vinduer mod øst. Det tilkendegives, at amtet vil være tilbageholdende med at anbefale yderligere byggeri mv. på det fredede areal vest for kirken, idet en kirkeomgivelsesfredning det pågældende sted i så fald vil være illusorisk, og idet det i forhold til kirkens omgivelser anses for værdifuldt, at der er et "hul" i facadelinien ud mod Kirke Allé.

Sønder Omme Menighedsråd har taget kraftig afstand fra, at der meddeles dispensation til projektet. Skolebygningen er i forvejen en bygningskølos set i forhold til kirkebygningen, og en yderligere tilbygning vil gøre dette forhold endnu værre.

Efter menighedsrådets opfattelse tager fredning af det pågældende areal netop udgangspunkt i, at der ikke må bygges på arealet. Menighedsrådet forstår derfor ikke stiftsøvrighedens udgangspunkt, hvor man alene tager hensyn til ind- og udsyn, idet ind- og udsyn ikke har ændret sig fra det tidspunkt, hvor man foretog fredningen. Efter menighedsrådets opfattelse fandt fredningen netop sted for at man ikke måtte forringe ind- og udsyn i forhold til forholdene på dette tidspunkt.

Menighedsrådet har endvidere over for fredningsnævnet anført, at det ved vurderingen af dispensationsansøgningen bør tages i betragtning, at kirkens indgang, der er i tårnrummet, vender ud mod Kirke Allé, og at skolen kommer endnu tættere på kirken, såfremt fredningsnævnet tillader projektets gennemførelse. Skolen dækker et større areal, der ikke er fuldt udbygget. Det må derfor være muligt at opføre tilbygningen et andet sted inden for skolens område.

Fredningsnævnet har i afgørelsen bemærket i relation til fredningen:

"Der er på størstedelen af strækningen mellem Hovedgaden og den nedlagte stationsbygning for enden af Kirke Allé opført bygninger. På Kirke Allés vestside umiddelbart over for kirken er opført en hjørneejendom med to etager og en tagetage og længere mod nord på alléens vestside en markant skolebygning med to fulde etager og en tagetage. Tilbagetrukket fra Kirke Allé ligger de øvrige skolebygninger. Alle disse bygninger hindrer udsynet fra kirken og kirkegården mod vest, men tillige indsigten fra vest mod kirken. Fredningsnævnet kan derfor tiltræde, at Exnerfredningen af ejendommen matr. nr. 1a Kirkeby By, Sdr. Omme, i realiteten er illusorisk og ikke lever op til intentionerne bag de fredninger af kirkernes omgivelser, der blev gennemført i slutningen af 1940'erne og i 1950'erne. Det er derfor fredningsnævnets opfattelse, at ingen hensyn taler imod, at fredningsnævnet meddeler dispensation til projektets gennemførelse under forudsætning af, at tilbygningen opføres i røde teglsten uden vinduer i bygningens østfacade, og at taget udføres i røde tagsten, således at der opnås harmoni med de eksisterende skolebygninger."

Klagen til Naturklagenævnet

Klageren, Sønder Omme Menighedsråd, har henvist til det over for fredningsnævnet anførte i forbindelse med sagens behandling, og har yderligere påpeget; at fredningen af det omhandlede areal fandt sted på et tidspunkt, hvor de bygninger vest for kirken, man henviser til i kendelsen, allerede var opført. Om den historiske baggrund for fredningsdeklarationen oplyses, at den del af matr.nr. 1a, der påregnes taget i anvendelse til bebyggelse/udvidelse af en skolefløj, inden fredningen blev gennemført, og inden skolens østfløj blev opført, henlå med lav beplantning, primært med det formål at sikre kirkens frie beliggenhed og dermed udsynet fra kirken og indsigten fra vest mod kirken i videst muligt omfang. Den lave bevoksning blev fjernet og arealet blev planeret med henblik på anvendelse til parkeringsplads med menighedsrådets tilladelse under den udtrykkelige forudsætning, at pladsen skulle fredes og på intet tidspunkt måtte bebygges. Som en følge heraf blev arealet pålagt den i sagen omhandlede fredningsservitut, hvor det udtrykkeligt er indskærpet, hvilket omfang fredningen har. Endvidere er der tillagt såvel fredningsnævnet som menighedsrådet påtaleret hver for sig. Ud over fredningens generelle karakter er der med andre ord tillagt fredningen en hel konkret betydning baseret på konkrete forhold, der indbefatter, at den bebyggelse, man fra fredningsnævnets side har kunnet konstatere på stedet, rent geografisk også var til stede, da fredningen blev pålagt.

Klageren bemærker, at det bærende element i fredningsnævnets præmisser for tilladelsen til bebyggelse er, at der er opført markante og høje toetagers bygninger langs Kirke Allés vestside umiddelbart over for kirken, og at disse bygninger er medvirkende til, at fredningen er illusorisk og ikke lever op til intentionerne bag de fredninger af kirkens omgivelser, der blev gennemført i slutningen af 1940'erne og i 1950'erne. Ifølge klageren holder argumentationen imidlertid ikke, da disse bygninger allerede var til stede, da fredningen blev pålagt.

Efter klagerens opfattelse er fredningen ikke illusorisk. Fra kirkens vestside er der netop frit udsyn mod vest. Yderligere bebyggelse vil indskrænke dette udsyn (og indsigten). At det frie udsyn begrænser sig til 38 m, forstærker efter klagerens opfattelse behovet for, at fredningen netop ikke gøres illusorisk ved yderligere bebyggelser. De hensyn og ønsker, der i 1953 talte for fredning, er de samme, som med usvækket styrke taler mod fredningens ophævelse i dag:

- De omkringliggende bygninger er ikke blevet flere eller større

- Antallet af kirkegængere ikke blevet mindre - tværtimod
- Menighedsrådets ønske om at sikre det pågældende areal ubebygget er uændret og fortsat en ufravigelig forudsætning for at tillade anden anvendelse af arealet end til lav beplantning.

[Ifølge tinglysningskontoret er der ikke tinglyst fredning eller fredningsdeklaration på ejendommen før 9. februar 1956.

Kortet, som er udfærdiget i anledning af fredningen, er dateret maj 1954, Kirkeministeriets tilladelse til, at der sker fredning af præstegårdsjord, foreligger i august 1955. Det centrale fredningsregister har intet om fredningen før en afskrift af den fredningsdeklaration, der er underskrevet af menighedsrådet for Sønder Omme sogn den 21/9 1953. Denne deklaration svarer til en fra Ribe Amt modtagne fotokopi af genpart af fredningsdeklaration, der er tinglyst 9. februar 1956.

Det må derfor lægges til grund, at den af menighedsrådet den 21. september 1953 underskrevne fredningsdeklaration, som er anmeldt til tinglysning af Fredningsnævnet for Vejle amt og tinglyst den 9. februar 1956, er den eneste gældende. Det er således ikke korrekt som antaget af fredningsnævnet, at den omhandlede ejendom blev fredet ved en deklaration tinglyst den 9. februar 1950.]

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens afgørelse har deltaget 6 af nævnets 10 medlemmer: Lars Busck (formand), Ole Pilgaard Andersen, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Jens Steffensen og Jens Vibjerg.

Naturklagenævnet udtaler:

Efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål. Efter § 50, stk. 2, kan videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1 samt hel eller delvis ophævelse af en fredning kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Efter det af menighedsrådet oplyste skyldes fredningsdeklarationen et ønske om at sikre, at det omhandlede areal forbliver ubebygget, og fredningen var en forudsætning for at tillade en anden anvendelse af arealet end til lav beplantning. Der er da heller ikke opført bebyggelse.

se på arealet, efter at fredningsdeklarationen blev vedtaget i 1953 og tinglyst på ejendommen i 1956.

En accept af begrundelsen for at tillade en dispensation, nemlig at fredningen af denne del af matr.nr. 1a med det i dag eksisterende byggeri er illusorisk, vil betyde, at fredningen fra begyndelsen har været illusorisk, og at deklarationen derfor ikke burde have været godkendt af fredningsnævnet.

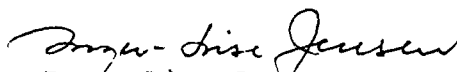
Da fredningsdeklarationen må anses for gældende efter sit indhold, vil en dispensation fra fredningsbestemmelserne til et byggeri, der ikke er bagatelagtigt, være i strid med fredningens formål og vil derfor ikke lovligt kunne meddeles, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, men vil i givet fald forudsætte en ændring eller ophævelse af fredningen.

Vedrørende fredningsnævnets og menighedsrådets påtaleret ifølge fredningsdeklarationen bemærkes, at det i § 2, stk. 3, i lov nr. 219 af 24. maj 1978 om ændring af lov om naturfredning, der trådte i kraft den 1. januar 1979, bestemtes, at bestemmelser om påtaleret i fredningskendelser og -deklarationer efter den tidligere lovgivning samt i overenskomster om fredning, indgået for fredningsnævn, ophæves.

Naturklagenævnet finder ikke, at opførelse af en 7 m lang tilbygning til Sønder Omme Skole på matr.nr. 1a Kirkeby By, Sønder Omme, kan anses for en bagatelagtig disposition. En dispensation til det ansøgte byggeri vil derfor være i strid med fredningens formål.

Under hensyn hertil ændres den af Fredningsnævnet for Ribe Amt den 11. marts 2002 meddelte dispensation fra fredningen af Sønder Omme Kirkes omgivelser derfor til et afslag.

På Naturklagenævnets vegne

Inger-Lise Jensen
fuldmægtig